

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему: **«ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РИНКУ**
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ»

Виконавець:

студент 65 групи ФЕУП
Шатов Дмитро Олександрович

_____
(підпис)

Науковий керівник:

д.е.н., професор
Балджи Марина Дмитрівна

_____
(підпис)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Ефективне функціонування та розвиток галузі сільського господарства потребує здійснення ґрунтовних досліджень кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції. Адже саме кон'юнктурні спостереження забезпечують отримання об'єктивної інформації про стан, тенденції розвитку, проблемні аспекти ринку сільськогосподарської продукції, що сприяє отриманню конкурентних переваг та мінімізації ризику внаслідок здійснення господарської діяльності, а також обрати відповідний сегмент ринку, ринкову нішу, обрати вірний напрям диверсифікації, встановити оптимальні ціни на вироблену сільськогосподарську продукцію.

Дослідження кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції охоплює широке коло питань виробничого, економічного, комерційного та технічного характеру, що забезпечує виявлення основних напрямів господарської діяльності та розвитку аграрних підприємств, здійснити оцінку економіко-фінансових показників, сформованих у певний період часу як результат взаємодії сукупності чинників.

Актуальність теми обумовлюється наявними зловбоденними проблемами сільськогосподарських товаровиробників щодо реалізації виробленої продукції як завершального етапу руху продукції із сфери виробництва у сферу споживання або у сферу переробки, від результатів якої залежать масштаби розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва. Саме тому вважаю за необхідне дослідити кон'юнктуру ринку сільськогосподарської продукції та обґрунтувати шляхи оптимізації його перспективного розвитку.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у вивченні та обґрунтуванні теоретичних основ кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції, виокремлення основних кон'юнктурних показників та обґрунтування напрямів оптимізації.

Із наведеної мети дослідження випливають наступні **завдання**:

- здійснити теоретичне обґрунтування поняття «ринкової кон'юнктури» та дослідити основні її показники;
- дослідити особливості розвитку та функціонування ринку сільськогосподарської продукції;
- проаналізувати тенденції розвитку ринку сільськогосподарської продукції
- з'ясувати стан системи реалізації продукції сільськогосподарськими товаровиробниками
- обґрунтувати напрями удосконалення системи державного регулювання ринку сільськогосподарської продукції;
- з'ясувати перспективи підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на світових ринках.

Предметом дослідження є аналіз кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції та перспективи його оптимізації.

Об'єктом дослідження є ринок сільськогосподарської продукції України.

Методи дослідження. Було використано загальнонаукові методи і прийоми дослідження, зокрема: історичний, діалектичний, абстрактнологічні методи, а також метод аналізу та синтезу, аналогії і співставлення і інші економіко-статистичні прийоми.

Інформаційною базою дослідження. Для проведення дослідження були використані вітчизняні та зарубіжні публікації; монографії; матеріали Державної служби статистики; Закони України, що регламентують функціонування сільськогосподарської галузі; Міністерства аграрної політики і продовольства та інших державних інституцій; нормативні акти, що регламентують функціонування чайної галузі; результати наукових досліджень, проведених провідними інститутами звіти відповідних аграрних органів, наукові публікації, дані мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (80 найменувань, та (2-х) додатків. Загальний обсяг роботи становить 107 сторінок. Основний зміст викладено на 87 сторінках. Робота містить 14 таблиць і 36 рисунків

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами проведених досліджень опублікована стаття: Шатов Д. О., Балджи М.Д. Перспективи розвитку і економічна безпека підприємств з виробництва сільськогосподарської продукції в Україні. Інноваційний розвиток та безпека підприємства в умовах неоіндустріального суспільства: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (31 жовтня 2019 р.). Луцьк, 2019. С. 521-524.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні аспекти дослідження кон'юнктури ринку»** розглянуто сутність поняття ринкової кон'юнктури; виявлено основні положення методики дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку; вивчено особливості кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції.

У другому розділі **«Дослідження та оцінка кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції в Україні»** виявлена загальна характеристика ринку сільськогосподарської продукції в Україні, розроблено аналіз ринку сільськогосподарської продукції в Україні; розглянуті методичні підходи оцінювання кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції.

У третьому розділі **«Прогнозування та перспективи кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції в Україні»** виявлено перспективи розвитку ринку сільськогосподарської продукції в Україні; проведено прогнозування розвитку ринку сільськогосподарської продукції в Україні; здійснення моделі розвитку ринку сільськогосподарської продукції за допомогою MS Excel та GAMS.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки:

1. У ході дипломної роботи було: обґрунтовано поняття «ринкової кон'юнктури» та досліджено її основні показники; виявлено положення методики дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку; розглянуто особливості кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції; досліджено особливості розвитку та функціонування ринку сільськогосподарської продукції; проаналізовано тенденції розвитку ринку сільськогосподарської продукції; досліджено методичні підходи оцінювання кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції; з'ясовано перспективи розвитку ринку сільськогосподарської продукції в Україні; розроблено прогноз розвитку ринку сільськогосподарської продукції в Україні; обґрунтовано модель часткової рівноваги щодо розвитку ринку сільськогосподарської продукції;

2. Найважливішими показниками ринкової кон'юнктури є пропозиція, ціна та попит, які демонструють стан основних складових організаційно-економічного ринкового механізму, що відповідно, забезпечує визначення поточного стану та перспектив розвитку кон'юнктури ринку.

3. Дослідження ринкової кон'юнктури та її основних показників є невід'ємною складовою частиною успішного здійснення господарської діяльності та пронизує усі її етапи, починаючи від прийняття рішення щодо започаткування діяльності, вибір конкретного виду, і закінчуючи прийняттям рішення про припинення чи реорганізацію діяльності.

4. Проведеними дослідженнями з'ясовано, що досі у нашій країні відсутній ефективний організаційно-економічний механізм функціонування ринку сільськогосподарської продукції, відсутніми є державні та професійні організації, які б забезпечували баланс попиту та пропозиції щодо сільськогосподарської продукції, а також гарантували її збут у повному обсязі в умовах конкуренції та за вигідними цінами.

5. Дослідження кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції доцільно проводити за такою схемою: минуле – сучасне – майбутнє. Відтак основним предметом аналізу аграрного ринку є ринкові процеси, а завдання теорії аграрних ринкових структур – організація досліджень щодо міри впливу ринкових трансформацій на діяльність товаровиробників та задоволення попиту споживачів. Для отримання об'єктивних результатів щодо стану ринку сільськогосподарської продукції доцільно за допомогою математичних формул здійснювати розрахунки цінової конкурентоспроможності, визначати рівень підвищення цін, конкурентоспроможність продукції (товару) та інші.

6. Формування оптимальної інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції повинно базуватися на засадах збалансованої взаємодії усіх її структурних елементів, з метою забезпечення перспективного розвитку як цілісної організованої та впорядкованої системи, спроможної ефективно вирішувати усі завдання та проблеми. На основі проведених досліджень доцільно вважати, що інфраструктура ринку сільськогосподарської продукції повинна

включати низку елементів, що спроможні забезпечити обслуговування ринкових відносин. Для здійснення аналізу їх необхідно згрупувати за ознакою спорідненості виконуваних завдань та функцій, необхідних для забезпечення функціонування ринку сільськогосподарської продукції.

7. Було досліджено конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції, оцінено зв'язок аграрного сектору з іншими, розглянуто задачу максимізації доходу від реалізації продукції, виконано аналіз та прогнозовано показники зовнішньоекономічної діяльності розвитку сільського господарства, використовуючи модель часткової рівноваги, бо експорт надає можливість отримати прибутки, а імпорт – забезпечити зменшення дефіциту певних товарів

8. Модель часткової рівноваги, що була зроблена у дипломній роботі може моделювати багато видів ринків сільськогосподарської продукції та пов'язані з ними параметри. Моделювання було здійснено на основі найбільш популярної зернової культури – пшениці та за допомогою програм MS Excel та GAMS . На основі створеної бази даних можливо оцінити ефекти від проведення будь-яких реформ, які можуть становити інтерес для державних установ та можна врахувати зміни в економічній ситуації.

9. У розпорядженні українського уряду – широке коло інструментів регулювання сільськогосподарських ринків. Найбільше державна політика стосується зовнішньої торгівлі, так як експорт – це ключовий процес, який приносить державі великий дохід та допомагає закріпитися українській продукції на світовому ринку.

Серед напрямків державної політики, що стосується зовнішньої торгівлі є:

- спеціальний режим ПДВ;
- відсутність компенсації ПДВ експортерам зерна і технічних культур;
- імпортні тарифи;
- експортні тарифні квоти.

АНОТАЦІЯ

Шатов Д.О., «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції в Україні».

У роботі розглядаються теоретико-методологічні аспекти розвитку ринку сільськогосподарської продукції, використано графічний матеріал для аналізу стану ринку сільськогосподарської продукції в Україні, здійснено аналіз кожної підгалузі та виявлено сильні та слабкі сторони, запропоновані шляхи покращення розвитку ринку сільськогосподарської продукції. Використовуючи економічні показники розраховано динаміку та здійснено прогноз запропонованих методів розвитку ринку сільськогосподарської продукції в Україні.

Ключові слова: кон'юнктура ринку, сільське господарство, конкурентоспроможність, аналіз ринку сільськогосподарської продукції, перспективи, ефективність, прогноз.

ANNOTATION

Shatov D., «Agricultural market research and forecasting in Ukraine».

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty «076 Entrepreneurship, trade and exchange activities » under the master's program «Economics, business planning and management». – Odessa National Economic University. – Odessa, 2019.

Diploma thesis deals with theoretical and methodological aspects of agricultural market development, uses graphic material to analyze the state of the the state of the agricultural market in Ukraine, analyzes each sub-sector and identifies strengths and weaknesses, and suggests ways to improve development of the agricultural market. Using the economic indicators, the dynamics and forecast of the proposed methods of agricultural market development in Ukraine have been calculated.

Keywords: market conditions, agriculture, competitiveness, agricultural market analysis, possibilities, efficiency, forecast.